

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.seKopia: s.hc@regeringskansliet.se

**Yttrande över betänkandet från utredningen om
förstärkt uppföljning och utvärdering av
folkhälsopolitiken, del 1 om effektivare
folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser
(SOU 2026:7)**

Dnr S2026/00186

Övergripande kommentarer

SPSM ser positivt på ambitionen att stärka uppföljningen av folkhälsan och vill understryka vikten av att skolan och elever med funktionsnedsättning omfattas. Detta eftersom det i dag saknas strukturer för att samla individbaserade data om exempelvis frånvaro kopplat till funktionsnedsättning, vilket begränsar möjligheterna till analys och riktade insatser.

SPSM välkomnar även utredningens betoning av ett samhällsperspektiv i hälsoekonomiska analyser och ser positivt på ansatsen att inkludera tvärsektoriella effekter, då insatser inom exempelvis utbildning, socialtjänst och hälso- och sjukvård ofta ger vinster i andra sektorer än där kostnaderna uppstår. Myndighetens tidigare remissvar har återkommande lyft att barn och elever med funktionsnedsättning är beroende av samordnade insatser mellan flera aktörer för att nå goda utbildnings- och hälsoutfall, vilket också stöds av forskning om sociala bestämningsfaktorer för hälsa och effektiva folkhälsoinsatser. SPSM vill därför understryka vikten av att det föreslagna ramverket fullt ut fångar sektorsövergripande nyttor, fördelningseffekter och långsiktiga utfall för dessa grupper, så att investeringar i tidiga och inkluderande insatser inte undervärderas.

SPSM har utifrån myndighetens uppdrag valt att kommentera följande delar i betänkandet.

13.2 Ett samlat uppdrag till Folkhälsomyndigheten om stärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsan och folkhälsopolitiken

SPSM är positiva till förslaget och anser att det är viktigt att uppföljningar och utvärderingar omfattar utbildningsområdet och även omfattar villkoren för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning.

13.2.3 Stärkt uppföljning av folkhälsan

SPSM är positiva till förslaget men förordar att personer med funktionsnedsättningar bör utgöra en redovisningsgrupp, där det är möjligt.

13.2.4 Folkhälsomyndigheten föreslås få utökat uppdrag om ekonomisk utvärdering och effektutvärdering av insatser inom hela folkhälsoområdet

SPSM tillstyrker förslaget och välkomnar utredningens resonemang om att Folkhälsomyndighetens analyser i högre utsträckning ska omfatta samtliga målområden i folkhälsopolitiken, inklusive insatser i skolan.

Enligt SPSM är evidensbasen för hälsoekonomiska analyser av insatser riktade till elever med funktionsnedsättning särskilt begränsad, och att Folkhälsomyndighetens uppdrag därför är av särskild betydelse för att synliggöra elevernas behov och de insatser som riktas till dem. Det är angeläget att Folkhälsomyndighetens kapacitetsuppbyggnad explicit inkluderar insatser riktade till grupper som i dag är underrepresenterade i forskningen, däribland elever med funktionsnedsättning.

13.2.5 Spridning och kommunikation

SPSM tillstyrker förslaget.

13.5 Stärkt tillgång till data för ekonomiska analyser och utvärderingar

SPSM tillstyrker förslaget och välkomnar initiativ för att stärka tillgången till data på nationell nivå inom samtliga folkhälsopolitiska målområden.

I dag saknas strukturer för att samla individbaserade data om exempelvis frånvaro kopplat till funktionsnedsättning, vilket begränsar möjligheterna till analys och riktade insatser.

Myndigheten vill betona vikten av att kunskap om villkoren för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning utvecklas, då avsaknaden av statistik i dagsläget försvårar arbetet för skolor, huvudmän inom skolväsendet, myndigheter och beslutsfattare (se även SPSM:s yttrande över

betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola [SOU 2023:95]).

13.5.4 Insamling av uppgifter från elevhälsan

SPSM ser positivt på stärkt kunskap om hälsa bland elever med funktionsnedsättning. Ett framtida elevhälsodataregister kan således vara en positiv åtgärd, beroende på hur det utformas.

SPSM ser dock en risk med att elevhälsans arbete i för hög grad kopplas till hälso- och sjukvård på bekostnad av det pedagogiska uppdraget och det förebyggande, hälsofrämjande arbetet. Risken är att fokus förskjuts mot individuella medicinska insatser, medan faktorer som delaktighet, inkludering och tillgång till stöd i undervisningen ges mindre utrymme i uppföljningen (se även SPSM:s yttrande över betänkandet En förbättrad elevhälsa [SOU 2025:113]).

Vidare är SPSM positiva till att rapportering av behov av stödinsatser, till exempel specialpedagogiska stödinsatser. SPSM vill dock lyfta att jämförelser mellan huvudmän kan vara svårtolkade till följd av skillnader mellan huvudmännens organisatoriska, kompetensmässiga och resursmässiga prioriteringar. Till exempel om man jämför data från en huvudman med knappa resurser och begränsad specialpedagogisk kompetens med en huvudman med bättre förutsättningar. Dessutom så ingår vissa av de uppgifter som bör samlas in enligt utredningen inte i elevhälsans nuvarande uppdrag.

SPSM ser även risker med insamling av känsliga uppgifter. Det gäller exempelvis uppgifter om psykisk ohälsa, sexualitet och våldsutsatthet. Det skulle kunna leda till minskat förtroende för elevhälsan bland elever och vårdnadshavare eller en ovilja att kontakta elevhälsan.

SPSM vill understryka vikten av ändamålsenliga sekretessbestämmelser som bl.a. tar hänsyn till mindre skolhuvudmän med elever med funktionsnedsättning. Myndigheten anser att de juridiska förutsättningarna för insamling av uppgifter från elevhälsan behöver utredas i särskild ordning och att det krävs en genomgripande integritetsanalys, vilket även framgår av den bedömning som Socialstyrelsen och övriga samverkande myndigheter framfört i delredovisningen om nationellt hälsoprogram för barn och unga (Socialstyrelsen, 2024). SPSM vill särskilt understryka att elever med

funktionsnedsättning ofta har sammansatta journaluppgifter som berör flera lagrum, och att integritetsskyddet för dessa elever måste säkerställas.

SPSM välkomnar att utredningens pekar ut SPSM som en av samrådsparterna till Socialstyrelsen.

13.5.7 Insamling av uppgifter om statlig vård

SPSM tillstyrker förslaget

13.5.9 Upprättande av register om skolfrånvaro

SPSM tillstyrker förslaget.

SPSM anser att ett nationellt frånvaroregister kan vara viktigt för att öka kunskapen om bland annat vilka åtgärder och insatser kan behövas sättas in på olika nivåer i skolsystemet. Myndigheten har tidigare påpekat att det är en stor brist att det saknas kunskap och statistik om utbildningssituationen för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning, och som Utredningen om stärkt trygghet och studiero i skolan lyfter (s. 200) skulle ett nationellt register om elevernas skolfrånvaro kunna vara en viktig källa att jämföra uppgifter med Socialstyrelsens patientdataregister för att analysera förekomst av frånvaro hos elever med funktionsnedsättning och i förlängningen utforma mer ändamålsenliga insatser för att främja närvaro på huvudmanna- och skolenhetsnivå. Myndigheten bedömer även att ett framtida nationellt frånvaroregister även bör omfatta förskolan och komvux.

13.6 Förslag på en vägledande inriktning för kommande studier

SPSM anser att det är viktigt att ett funktionshindersperspektiv inkluderas i de utvärderingar som genomförs, särskilt i relation till skolmiljö, lärande, hälsa och utveckling. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot sambanden mellan skolfrånvaro, psykisk hälsa, lärmiljö och funktionsnedsättning.

14 Konsekvensbeskrivningar

SPSM saknar en analys av konsekvenser för barn med funktionsnedsättning. Avsaknaden av en sådan analys försvårar bedömningen av om förslagen sammantaget bidrar till eller motverkar en likvärdig uppföljning av hälsa.

I detta ärende har Fredrik Ahlén, sakkunnig, varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjurist Ulrika Ehlin och enhetschef Nina Karnehed deltagit.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Aurora Lindberg
Generaldirektör